

ATRIBUȚIILE ORGANELOR VAMALE ÎN DOMENIUL OCROTIRII NORMELOR DE DREPT

Ianuș ERHAN,
doctorand

SUMMARY

Customs activity unlike other State activities is universal and specific. Its complexity is manifested by the functions assigned to the Customs authorities, that are performed both independently and in cooperation with other State bodies, enterprises, institutions and organizations, as well as with the citizens. One of the components of the activity carried out by the Customs authorities is the work of law enforcement, expressed through prevention, finding and punishing crime, fraud and customs violations.

Nowadays amending legislation to strengthen the legal status of the customs body is expressed by the development of criminal investigation, special investigations activity, combating illicit trafficking of goods, by broadening skills in examination offenses and crimes that have tangent with customs activity etc.

Adjusting for the reasons given and from the fact that scientific research activity of law enforcement carried out by the Customs authorities is more like the current and required, we have proposed the investigation and development of it.

REZUMAT

Activitatea organelor vamale, spre deosebire de activitatea altor organe de stat, este universală și specifică. Complexitatea acestora se manifestă prin funcțiile atribuite organelor vamale, care sînt exercitate atît independent, cît și în colaborare cu alte organe de stat, întreprinderi, instituții și organizații, precum și cu cetățenii. Una dintre componentele de bază ale activității desfășurate de organele vamale o constituie activitatea de ocrotire a normelor de drept, care se exprimă prin prevenirea, constatarea și sancționarea infracțiunilor, fraudelor și contravențiilor vamale.

Astăzi modificarea legislației în vederea consolidării statutului de organ de drept al organelor vamale se exprimă prin dezvoltarea activității de urmărire penală, activității speciale de investigații, de combatere a traficului ilicit de mărfuri, prin lărgirea competențelor în domeniul examinării contravențiilor și infracțiunilor ce au tangență cu activitatea vamală etc.

Reieșind din aceste considerente și din faptul că cercetarea științifică a activității de ocrotire a normelor de drept desfășurate de către organele vamale este extrem de actuală și necesară, ne-am propus investigarea și desfășurarea acestui studiu.

Legislația Republicii Moldova, și anume Codul vamal, prevede expres că organele vamale sînt organe de drept care constituie un sistem unic, format din Serviciul Vamal, birouri vamale și posturi vamale [1].

În calitate de organe de drept, organele vamale apără suveranitatea și securitatea economică a statului, drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, care se manifestă prin urmărirea penală a infracțiunilor vamale, constatarea și sancționarea contravențiilor vamale, contracararea traficului ilicit de mărfuri, inclusiv al celor interzise etc.

Autorul Nozdraciov A.F. consideră că: „Sarcinile de bază care sînt îndeplinite de organele vamale evidențiază explicit și precis caracterul activității acestora de ocrotire a normelor de drept. Activitatea

tuturor subdiviziunilor vamale trebuie să fie îndreptată spre protecția securității și suveranității economice a statului, asigurarea protecției drepturilor cetățenilor, agenților economici și organelor statale și respectarea de către acestea o obligațiilor în cadrul activității vamale” [2, p. 89-90].

Totodată, Agabalaev M.I., atribuind organele vamale la organele de drept, menționează: „Importanța funcțiilor organelor vamale de a ocroti normele de drept este determinată de faptul că la moment infracțiunile comise în cadrul activității vamale constituie una dintre cele mai răspîndite forme de activitate criminală, care aduce un prejudiciu economic și politic esențial intereselor statului” [3, p. 224].

În acest sens, scopul activității de ocrotire a normelor de drept

constă în asigurarea respectării aplicării, executării normelor constituționale, administrative, vamale, civile și a altor ramuri de drept ce apar în sfera activității vamale [4, p. 471].

Astfel, activitatea dată constituie una dintre cele mai importante forme de control statal și este exprimată prin următoarele: urmărirea penală a infracțiunilor vamale, activitatea specială de investigații, tragerea la răspundere vamală și procedura de examinare a contravențiilor vamale. Totodată, organele vamale își exercită atribuțiile de ocrotire a normelor de drept prin aplicarea diferitelor măsuri de constrîngere (reținerea mărfurilor și persoanelor, sancționarea persoanelor vinovate, ridicarea, sechestrarea și confiscarea mărfurilor și mijloacelor de transport etc.).

Activitatea de ocrotire a normelor de drept este efectuată de către organele vamale de toate nivelurile. Astfel, Aparatul Central al Serviciului Vamal organizează activitatea de combatere a fraudelor, contravențiilor și infracțiunilor vamale, realizează măsurile de contracarare a trecerii peste frontiera vamală a substanțelor narcotice și psihotrope, a armelor și munițiilor, a valorilor culturale etc. Birourile și posturile vamale sînt responsabile de aplicarea și realizarea nemijlocită a atribuțiilor în domeniul dat în regiunea de activitate.

În cadrul administrației vamale din Republicii Moldova activează următoarele subdiviziuni specializate în domeniul ocrotirii normelor de drept:

- urmărirea penală;
- investigațiile operative;
- echipele mobile;
- asistența administrativă.

Acest cadru instituțional corespunde standardelor europene și înglobează o competență vastă în realizarea atribuțiilor organelor vamale în domeniul menționat.

Reieșind din principiul separării competențelor de urmărire penală, **organul de urmărire penală** al Serviciului Vamal este unul specializat, efectuînd urmărirea penală în exclusivitate doar în cazul infracțiunilor de contrabandă și eschivare de la achitarea plăților vamale, prevăzute de art. 248 și, respectiv, art. 249 din Codul penal [5, p. 43].

Conform Codului Vamal al Republicii Moldova, „urmărirea penală în domeniul vamal se efectuează de organul de urmărire penală din Serviciul Vamal și de subdiviziunile lui teritoriale” [1].

În cadrul Serviciului Vamal, organul de urmărire penală este reprezentat de c Direcția urmărire penală din cadrul Departamentului de aplicare a legii, care, la rîndul său, include Secția urmărire penală cu 3 servicii:

- Serviciul de urmărire penală Nord;
- Serviciul de urmărire penală Centru;
- Serviciul de urmărire penală Sud.

Serviciile date examinează cazurile de contrabandă și eschivare de la achitarea plăților vamale în funcție de criteriul teritorial, adică după locul de comitere a infracțiunii.

Activitatea de urmărire penală din cadrul Serviciului Vamal își are începutul său la 15.07.1999, din momentul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 73-77 a Legii nr. 472-XIV din 25.06.1999, prin care a fost modificat art. 106 din Codul de procedură penală (redacția din 24.03.1961), fiind introduse următoarele prevederi: „anchetatorii penali ai organelor vamale”. Dar și pînă la aceasta organele vamale efectuau ancheta preliminară, cu remiterea dosarului penal, după îndeplinirea acțiunilor procesuale de anchetă ce nu sufereau amîinare, organului de anchetă competent.

Cu toată experiența de peste zece ani în domeniul urmăririi penale, încă pînă la acest moment sînt duse discuții privind necesitatea retragerii de la organele vamale a competenței de urmărire penală a infracțiunilor vamale. Nu sîntem de acord cu poziția dată și putem menționa că, prioritățile în documentarea infracțiunilor vamale anume de către organul de urmărire penală al Serviciului Vamal, spre deosebire de alte organe de urmărire penală, se exprimă prin:

1) mecanisme de lucru bazate pe managementul riscurilor, auditul ulterior vămuirii, sisteme informaționale care lucrează în regim online, ce permit identificarea rapidă a filierelor infracționale transfrontaliere;

2) acces nelimitat în zona de control vamal, spre deosebire de

alte organe de drept pentru care accesul în zona respectivă este limitat prin actele normative în vigoare;

3) posibilitatea de a primi operativ de la organele vamale ale statelor vecine informația necesară privind tranzacțiile economice externe dubioase.

Totodată, subdiviziunile specializate ale Serviciului Vamal acordă sprijin logistic organului său de urmărire penală, îndreptat la depistarea, documentarea și obținerea probelor necesare pentru diferirea cauzelor penale justiției.

Dacă e să ne referim mai detaliat la practica comunitară în domeniul respectiv, observăm că atît instituțiile UE, cît și statele-membre acordă o mare importanță protecției intereselor economice și financiare ale Uniunii, precum și luptei împotriva crimei organizate transnaționale, care prejudiciază bugetul comunitar și se manifestă prin comiterea fraudelor și infracțiunilor vamale.

Întru depistarea și prevenirea fraudelor cu caracter evaziv, Comisia Europeană a înființat în cadrul propriei instituții, prin Decizia 1999/352 din 28 aprilie 1999, Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF). Oficiul are responsabilitatea de a conduce investigațiile antifraudă, beneficiind de un statut special.

În multe state ale UE, cum ar fi Marea Britanie, Franța, Austria, Belgia, Germania, Ungaria, Suedia, Lituania etc., organele vamale sînt abilitate cu funcții de investigare și anchetare a cauzelor penale în domeniul infracțiunilor vamale. În activitatea lor, organele vamale ale țărilor menționate au competență în investigare (intelligence), anchetare a cauzelor penale pînă la transmiterea acestora în instanța de judecată.

De exemplu, în Suedia crimele suspecte de contrabandă sînt investigate de către funcționari vamali

special instruiți, care asigură procurorii și instanțele judecătorești cu suficiente probe pentru o evaluare corectă din punct de vedere al stabilirii vinovăției [6, p. 7].

În Germania, Oficiul vamal criminologic, cu sediul în or. Köln, are principala sarcină de a urmări și de a preveni criminalitatea organizată în domeniul vamal. Acesta coordonează și conduce activitățile desfășurate de către opt birouri regionale de anchetă (Berlin, Dresda, Essen, Frankfurt am Main, Hamburg, Hanovra, Munchen și Stuttgart) [7, p. 29].

La fel, sînt o categorie de state-membre ale Uniunii Europene în care organele vamale nu dispun de funcții în anchetarea infracțiunilor vamale (Italia, România, Bulgaria etc.). Cel mai elocvent exemplu ar fi cel al României, în care problema acordării organelor vamale a atribuțiilor respective constituie unul dintre cele mai discutate aspecte. Astfel, infracțiunile care sînt descoperite de către reprezentanții autorității vamale române sînt preluate imediat pentru examinare de către organele de poliție.

În perioada 1990-2004, a persistat ideea împrumutării reprezentanților autorității vamale cu atribuții în urmărirea penală, însă aceasta din start a fost respinsă, atît de către reprezentanții organelor fiscale, cît mai ales de celelalte organe din domeniul cercetării penale, care concureau pentru activitatea de prevenire și descoperire a infracțiunilor din perimetrul activității vamale.

Avînd în vedere exemplul multor state-membre ale Uniunii Europene și cerințele impuse de aderarea la Uniunea Europeană, ideea respectivă a prins contur și la moment este în proces de realizare, fiind în stadiu de proiect legislativ acordarea autorității vamale din România a competenței de urmărirea penală, pentru un șir de infrac-

țiuni (infracțiunile de tănuire, fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual, nerespectarea dispozițiilor privind operațiile de import sau export etc.). Concomitent cu lansarea proiectului de lege, la nivelul Autorității Naționale a Vămirilor s-a studiat posibilitatea creării unui serviciu de cercetări penale dimensionat la circa 70 de posturi de inspectori care să fie organizați într-un serviciu central [8, p. 65].

Analizînd experiența țărilor europene, putem concluziona că, argumentele principale pentru anchetarea infracțiunilor vamale de către organul de urmărire penală din structura serviciilor vamale sînt: cunoștințele profesionale ale colaboratorilor vamali în domeniul depistării și documentării infracțiunilor vamale, schimbul operativ de informații între subdiviziunile vamale, accesul nelimitat în zona de control vamal, cunoașterea și folosirea pe larg a tehnologiilor de control avansate etc.

Serviciul Vamal al Republicii Moldova a fost primul organ vamal din spațiul CSI care și-a creat organul său de urmărire penală. Apreciînd rezultatele pozitive ale organelor vamale din Moldova, serviciile vamale din Georgia, Azerbaidjan și Kazahstan și-au creat și ele organe de urmărire penală. Concomitent, și organele vamale ale Rusiei, Belorusiei și Armeniei au în competență cercetarea prealabilă a infracțiunilor vamale, adică pornirea nemijlocită a urmării penale și efectuarea acțiunilor de urmărire penală preliminară, cu expedierea ulterioară a cauzelor penale organelor de anchetă penală [5, p. 45].

Este evident că instrumentarea acestui tip de cauze penale de către alte organe decît cele vamale va crea impedimente în combaterea fenomenului infracțional din domeniul vamal.

Activitatea subdiviziunii de *investigații operative* din cadrul

Serviciului Vamal este îndreptată spre depistarea și contracararea infracțiunilor și fraudelor vamale. La fel, subdiviziunea dată efectuează investigații pe cazurile de contrabandă, eschivare de la achitarea plăților vamale, precum și în cadrul contravențiilor vamale.

Activitate specială de investigații poate fi efectuată atît pînă la inițierea urmării penale, cît și după aceasta în cadrul cauzei penale, acordînd suportul necesar subdiviziunii de urmărire penală în acumularea probelor. La fel, conform prevederilor noii Legii privind activitatea specială de investigații, măsurile speciale de investigații ce se autorizează doar în cadrul urmării penale se efectuează în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova [9].

O altă linie de activitate importantă în domeniul ocrotirii normelor de drept este reprezentată de *echipele mobile*, care sînt subdiviziuni speciale operative ale Serviciului Vamal. Actul normativ care reglementează activitatea echipelor mobile este Hotărîrea Guvernului nr. 108 din 30.01.2006 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea echipelor mobile ale Serviciului Vamal.

Echipele mobile au ca sarcini de bază prevenirea, depistarea, contracararea contrabandei, a altor infracțiuni și contravenții ce țin de competența organelor vamale, comise de către persoane în afara zonelor de control vamal; asigurarea respectării legislației vamale la tranzitarea mărfurilor prin teritoriul vamal; acordarea suportului necesar subdiviziunilor vamale la depistarea și documentarea cazurilor de contrabandă, a altor infracțiuni, a contravențiilor vamale în afara zonelor de control vamal și a zonelor libere [10].

Echipele mobile își îndeplinesc activitatea pe întreg teritoriul va-

mal al țării, iar conform pct. 11 al Regulamentului menționat echipele mobile sînt în drept să oprească unitățile de transport, suspectate de încălcarea reglementărilor vamale, în perimetrul teritoriului vamal, și să efectueze controlul mărfurilor și unităților de transport aflate în tranzit, care transportă aceste mărfuri, în scopul prevenirii, combaterii și constatării fraudelor vamale.

Asistența administrativă este efectuată de Secția asistență administrativă internațională din cadrul Aparatului Central al Serviciului Vamal, care asigură cadrul organizatoric necesar cooperării și dezvoltării la nivelurile național și internațional a acțiunilor specifice privind prevenirea și combaterea infracțiunilor transfrontaliere, contrabandei și diferitelor fraude vamale, asigură schimbul operativ de informații cu serviciile vamale ale altor state, precum și cu organizațiile internaționale.

Una dintre prerogativele de bază ale Serviciului Vamal trebuie să devină dezvoltarea unor subdiviziuni cu o activitate de calitate înaltă, bazată pe principiile operativității, transparenței și imparțialității, dotate la nivelul impus de condițiile tehnice moderne, dinamice și cu colaboratori calificați. Totodată, este necesară recepționarea și implementarea mecanismelor și principiilor de activitate ale structurilor similare din cadrul autorităților vamale ale statelor Uniunii Europene.

Astfel, referindu-ne la recomandările Comisiei Europene în domeniul “investigații și aplicarea legii”, constatăm că acestea stabilesc scopul de a dezvolta un serviciu vamal efectiv și eficient, capabil de a depista, preveni și investiga fraudele, precum și de a pregăti dosarele pentru urmărirea penală a infractorilor. Acest serviciu trebuie

să fie suficient de flexibil, pentru a răspunde unei strategii, avînd la bază cele mai noi metode de evaluare direcționată a riscului și tehnologii moderne de control și protejare a societății. Serviciul trebuie, de asemenea, să asigure respectarea legislației naționale și internaționale, precum și a recomandărilor instituțiilor internaționale prin aplicarea consecventă a cadrului legislativ, stabilind împuternicirile sale, precum și sancțiunile aplicate în cazul nerespectării normelor vamale. În ceea ce ține de baza juridică în domeniul dat, aceasta presupune că legislația vamală națională asigură autoritatea cu atribuții de a interoga, examina, deține, aresta, reține și percheziționa persoanele, bunurile, mijloacele de transport, actele, înregistrările comerciale și imobilul [11, p. 63].

Din analiza reglementărilor naționale stabilim că acestea oferă la moment organelor vamale dreptul de a întreprinde acțiunile menționate. Chiar mai mult, menținerea competenței de urmărire penală, dezvoltarea activității speciale de investigații, dezvoltarea capacităților echipelor mobile, lărgirea competențelor în domeniul examinării contravențiilor și infracțiunilor ce au tangență cu activitatea vamală răspund anume indicatorului dat.

Respectiv, menținerea și dezvoltarea activității de ocrotire a normelor de drept este unul dintre pașii cei mai importanți în racordarea activității vamale din țara noastră la standardele europene, precum și stabilirea unui mecanism eficient în combaterea și preîntîmpinarea infracțiunilor și fraudelor vamale.

Recenzent:
Teodor CĂRNAȚ,
doctor habilitat în drept,
conferențiar universitar (USM)

Referințe bibliografice

1. *Codul vamal al Republicii Moldova*, nr. 1149-XIV din 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al RM ediție specială din 01.01.2007.
2. Ноздрачев А.Ф. *Таможенное право*: Учебник. Москва: Волтерс Клувер, 2007, 439 с.
3. Агабалаев М.И. *Организационно-правовые основы деятельности и основные функции таможенных органов Российской Федерации*. Москва: Экономика, 2006, 254 с.
4. *Основы таможенного дела*. Учебник. Под общей редакцией В. Г. Драганова. Москва: Экономика, 1998, 687 с.
5. Erhan I. *Urmărirea penală în sistemul vamal*. În: Vama, ianuarie-februarie 2008, nr. 1 (2), p. 43-45.
6. *Introducing Swedish Customs*. <http://www.tullverket.se/download>.
7. *The Federal Customs Administration*. Bonn, 2009. http://www1.zoll.de/english_version/index.html.
8. Suceavă I. *Drept vamal*. Craiova: Sitech, 2007, 216 p.
9. *Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații*. În: Monitorul Oficial al RM, nr. 113-118/373 din 08.06.2012. În vigoare din 08.12.2012.
10. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 108 din 30.01.2006 pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la activitatea echipelor mobile ale Serviciului Vamal*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 25-27/149 din 10.02.2006.
11. *Customs Blueprints – Pathways to modern customs*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007, 89 p.